

המערך הצביע בעד הצעתנו, גח"ל הצביע בעד סנה, אלון ודיין נחלקו

ההצבעה האמיתית הראשונה

לא היה זה נאום רגיל, כי אם ויכוח רצוף עם אנשי גח"ל, ששיסעו את דברי כימעט אחרי כל מישפט, בעוד שאנשי המערך שתקו ורבים מהם ליו את דברינו באהדה גלויה. (בשידור ברדיו נשמעו הדברים בצורה מוזרה, מאחר שהושמעו קריאות-הביניים.) משה דיין, בשם הממשלה, ענה קצרות לכל ההצעות, מבלי להתייחס להן במפורט, והציע להעביר את כולן לחעדה.

★ ★ ★

ואז קרה, במפתיע, הדבר שגרם להתפלגות הראשונה של הכנסת בהתאם להשקפות האמיתיות.

כשניגש היו"ר לערוך את ההצעות, קמו ישראל בן-מאיר, אחד הניצים של המפד"ל, והנס קלינגהופר מגח"ל, ותבעו להפריד את ההצבעה לשניים: אחת לשלוש ההצעות של גח"ל, מק"י ומ"ח, ואחת להצעת סיעתנו. היה זה מעשה רב-משמעות, כי בכך נקבע שבעיני אנשי ארץ-ישראל השלמה יש מכה משותף להם ולמק"י, בעוד שסיעתנו מייצגת את הקו ההפוך. היו"ר החליט להפריד בין כל ארבע ההצעות. הדבר בא במפתיע, ללא הכנה מראש, ולסיעות השונות לא היתה שהות לסכם עצה ולהחליט מראש איך להצביע. כך נוצר מיקרה נדיר שכל חבר-כנסת היה חופשי להצביע לפי דעותיו.

הנה התוצאות: הצעת גח"ל קיבלה 49 קולות של כל סיעות הבית. נגדה הצביעה רק רק"ח. נמנעו סיעתנו ומק"י. (וגם אגו"י, מסיבות שאינן שייכות לעניין.) באותו הרכב נתקבלה גם הצעת המרכז החופשי. לא הצבענו נגד, כי עצם פרשת הטילים בוודאי ראוייה לדיון רציני בחעדה.

ההצבעה המשמעותית הראשונה היתה על הצעת מק"י. כל אנשי ארץ-ישראל השלמה הצביעו בעדה — ובכלל זה כל גח"ל, כל המפד"ל, המרכז החופשי והרשימה הממלכתית. מכיון שגם אני וסנה עצמו הצבענו בעדה, קיבלה הצעה זו 51 קולות — שניים יותר מהצעת גח"ל.

אך ההתפלגות האמיתית והמכרעת חלה לגבי הצעת סיעתנו. נגדה הצביעו כל אנשי ארץ-ישראל השלמה: גח"ל, המרכז החופשי, הרשימה הממלכתית, רוב המפד"ל ומרכזי בן-פורת, מאנשי רפ"י במפלגת העבודה. (גם רק"ח הצביעה נגדה, כשם שהצביעה נגד כל ההצעות.) בסך הכל: 21.

בעדה הצביעו: המערך, ל"ע, סנה, אברהם מלמד מהמפד"ל. בסך הכל: 29. בעוד שיגאל אלון הצביע באופן בולט בעד ההצעה, נמנע משה דיין מהצבעה — למרות שהוא עצמו הציע קודם לכן להעביר את ההצעה לחעדה. כשאו אנשי רפ"י-לשעבר שדיין אינו מצביע, הם נמנעו מן ההצבעה. כך נרשם שנמנעו שלושה: מתילדה גז וגד יעקובי מרפ"י-לשעבר, ואמוראי, שהוא הנץ של אחדות-העבודה.

דיין עצמו לא הרים את ידו כששאל היו"ר מי נמנע. פרט מזור: כשכבר נגמרה ההצבעה, התעורר סנה ודרש לפתע שימנו גם את הקולות שהצביעו בעדו — כדי שירשם בפרוטוקול כי חרות ושות' הצביעו בעדו. נראה שהדבר עורר בו נאדה.

כך, בשעות האחרונות של השנה הראשונה לפעולת הכנסת השביעית, גרמה סיעתנו להתפלגות אמיתית של הדעות. בפעם הראשונה הצביע המערך בעד הצעה מדינית שלנו, שכללה תמיכה ביישורת הפלסטינית, וזו הועברה ברוב קולות לחעדה. ובעיקר: נתברר לחלוטין מי לשלום ומי למלחמה בשעה מכרעת זו.

"זהו נצחון פרלמנטרי גדול שבשילכם" אמר לי אחד מעמודי-התחך של סיעת המערך. הוא התכוון להצבעה החשובה האחרונה של מושב הכנסת, ביום צאתה לפגרה. בשבילנו היה זה יותר מנצחון — היה זה סימן-דרך בהתפתחות הכנסת במצב החדש, שנוצר עם קבלת יוזמת רוג'רס.

★ ★ ★

מעשה שהיה כך היה.

בבוקר נודע לנו ששלוש סיעות — גח"ל, מק"י והמרכז החופשי — הגישו הצעות דחופות לסדר-היום, בקשר עם הידיעות על הזות טילים סובייטיים לתחום התעלה, בליל כניסת הפסקת-האש לחוקפה. היה ברור לנו שגח"ל והמרכז החופשי רוצים להשתמש בהזדמנות זו כדי לתבוע את חיסול הפסקת-האש. עמדת מק"י היתה לוטה בערפל. לכן, כדי שהיחיד לא יהיה חדי צדדי, הזדמנו והגשנו גם הצעה משלנו בנוסח דומה. אך הוספנו לה נושא שני — פעולת הפידאיון — כדי שנוכל לעורר גם את העניין הפלסטיני.

כאשר הושמעו ההצעות מעל הדוכן נתברר עד כמה היתה חשובה יוזמתנו זו. בנימין הלוי (חרות) ושמואל תמיר (מרכז חופשי) תבעו בגלוי לנצל פרישה זו כדי לפוצץ את

ח"כ יעקובי, גז (למעלה), אמוראי, בן-פורת

הפסקת-האש וגם את יוזמת-השלום של רוג'רס. סנה לא נקט בקו זה, אך דיבר על "קנוניה אמריקאית-סובייטית" ועורר התלהבות בולטת וקולנית בספסלי גח"ל, כולל קריאת-ביניים אוהדת של בגין עצמו. מכיון שהממשלה, במצב עדין זה, לא יכלה לדבר באופן חופשי, נפל עלי התפקיד להתחכם עם בעלי שלוש ההצעות האחרות ולהשמיע את הדברים שרבים מאנשי המערך היו רוצים לאמנם. שוב הפכה סיעתנו לדוברת כל מחנה השלום — וכך גם נתקבלו הדברים.

בסבך, חוק הגנת הדייר

גם בימים אלה, כשסיעתנו מילאה תפקיד מרכזי בוויכוחים מדיניים וביטחוניים, היא לא הזניחה את העניינים הסוציאליים, הנוגעים למאות אלפי אזרחים. בשבוע האחרון, בו נאמנו חצי תריסר נאומים ביומיים, והצגנו שאילתות ושאלות נוספות לראש-הממשלה ולרוב השרים המרכזיים, היתה מחצית פעולתנו מוקדשת לעניינים אזרחיים. בלש ביניהם, "חוק ועדת רווה" — החוק הבא לתקן את, "חוק הגנת הדייר" ולהעלות באופן ניכר את שכר-הדירה. הוא הובא לכנסת עליידי זאב שרף, שר-השיכון. הצבענו נגד החוק, ותוך כדי כך אמרנו, בין השאר:

צדק מול צדק

אורי אבנרי: למען האמת, אני מק' נא בכל הנואמים הקודמים, כי מלאכתם היתה קלה יחסית. הם משייכים את עצמם או לשמאל או לימין. ממילא גישתם לי בעייה זו היתה קבועה מראש, עוד לפני שנטלו לידם את הצעת-החוק. היתה להם הנחיה יסודית: להיות בעד בעליהבתים או בעד הדיירים.

אני במצב הרבה יותר קשה. אני יודע אפילו אם בין הבוחרים שלי יש יותר בעליבתים ובניהם או דיירים ובניהם.

אינני משייך את עצמי לא לש' מאל ולא לימין ואין לי הנחיה מוקדמת לסוגיה זו. מלבד זו הי אומרת שיש לעשות צדק.

מרדכי בן-פורת: חבר-הכנסת אבנרי, הגיע הזמן באמת להגדיר את עצמך — מי אתה.

אורי אבנרי: אתה היית רוצה להד' ביק עלי חוותי, אבל אני לא רוצה. אני נזכר בסיפור על שופט אמריקאי ש אמר בישיבה הראשונה של משפט: לפני שאני ניגש לבירור, ברצוני להודיע הוד' עליידי חוק הגנת הדייר.

חוקי לימין

כמותי. אבל כאן השיקול הראשון צריך להיות — צדק לכמה מצד אחד עומד מול צדק לכמה מהצד השני? ומכיון שמיספר הדיירים עולה בהרבה על מיספר בעלי ה-בתים — מיספר הדיירים שייפגעו מאי-צדק יעלה על מספר בעלי-הבתים הנפגעים היום.

לכן אני חושב שכף המאזניים נוטה לצד הדיירים. (ב.) אי-צדק לבעלי-הבתים הוא מצב קיים, הוא סטטוס-קו. עשיו העולכים לי הפוך מצב קיים זה ולהתחיל אי-צדק חדש על מיספר גדול מאד של אנשים שיש להם תקציב משפחתי, שיש להם הכנסה קבועה שאינה משתנה, וחוק זה בא להרוס את התקציב המשפחתי של משפחות אלה.

הפתרון הטוב ביותר היה לק-שור את שכר הדירה למדד יוקר-המחיה.

הצעה לפתרון מעשי

יש כאן בית-משפט הפועל למעשה כבר רב, הוא יהיה הבורר לגבי העלויות שנק-בעו בחוק זה. אני סבור שיש לתת לבתי-המשפט הנה הנחיות מסוג שאינו מקובל בכל בית-משפט אחר בארץ. אני חושב שיש לצייד את בית-המשפט הזה במיספר רב מאוד של הנחיות.

למשל: עץ בית-המשפט לשקול אם בעליהבת הוא בעליו המקורי של הבניין.

האם בעלי-הבית רכש את הבית לאחר ש-החוק המקורי נכנס לתוקפו, למשל ב-1943? אם כן, אין דינו כדיון בעלי-בית שבנה את ביתו בשנת 1939. יש הבדל עצום בין שני מיקרים אלה, כי הראשון קנה את הבית כשזה כבר היה כפוף לחוק הגנת הדייר, והוא ממילא שילם הרבה פחות ממה שהשקיע אותו בעל-בית שבנה את ביתו בשנת 1938. נקודה שנייה לשיקול ביתי-המש-

בעוד שאחרים התעשרו מהשי

קעת אותה סכום כסף — לא נשי-אר לו אלא הבית הזה, שהזדמנה ביתיים, שנעשה נכס רעוע, והוא עצמו הפך כימעט למיקרה סוצי-יאלי.

לעומת זאת ישנה אותה הדוגמה, שמכר אים אותה בכל פעם, של עורר-דין ששכר בשנת 1935 דירה בת 4-5 חדרים בשרות רוטשילד, המשלם עליה פרוטות, חלק אפי-סי מהכנסתו, והוא הפך אחד מעשירי ה-מדינה.

אבל ישנם מיקרים, ואסור שזה יישכח — מיקרים רבים מאד שבהם המצב הוא הפוך.

ברצוני רק להזכיר מיקרה אחד, הידוע לי אישית. המדובר באשה ואמה — שני אנשים בסך הכל — הגרות בדירה בת 4 חדרים במרכז תל-אביב הישנה. האם חולה אנושה, גם הבת חולה, ו-שניהם מיקרים סוציאליים. בשבילן דירה זו של 4 חדרים היא "פיל לבן" — הן משלמות עליה מסים והוצאות. אין הן זקוקות ל-4 חדרים, ואינן רוצות בהם, הן היו שמתות אילו וכלו במקום זה להיכנס לדירה בת חדר או שניים. אבל הן צמרו דות לדירה זו ואינן יכולות לעזוב, כי אין באפשרותן לשכור דירה אחרת.

בשביל אותה משפחה, החוק שלפנינו הוא ממש אסון. בשבוע האחרון טילפנו לי פעמים רבות, בחרדה הולכת וגוברת — כי בשי-כיל המשפחה הזאת כניסת החוק לתוקפו היא שואה, פשוטו כמש-מעו.

כמה יש בכל צד ?

כשעומד צדק מול צדק, אני חושב שה-גיוון מחייב לשקול שני דברים. (א.) ה-מיספר. נכון שאין הצדק נמדד בקנה-מידה